

رضی الله عنه

حضر

علاء الدین

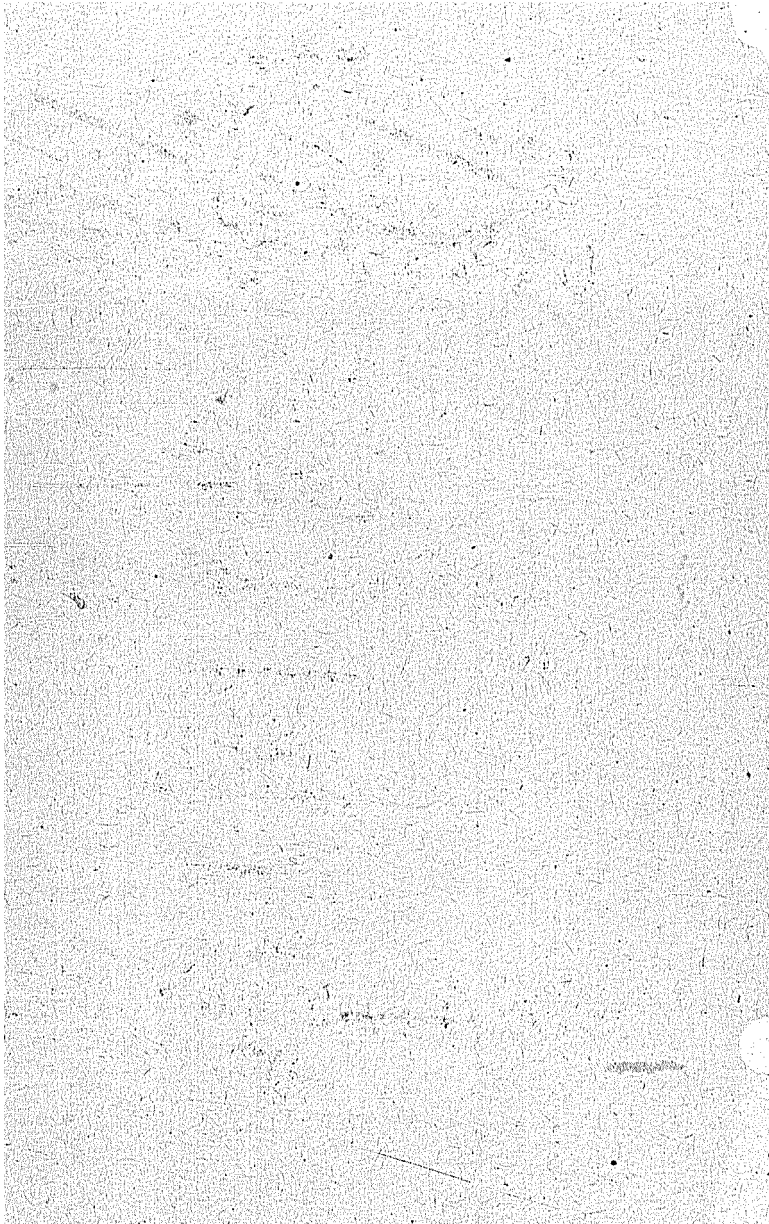
امتک تهذیب اخلاقنه وافکار عالیہ سنہ خادمدر

محرری :
حلمی زادہ ابراہیم رفعت

در سعادت

کتاب عالی جادہ سنہ — ۳۳ نومرولی مطبعہ دہ طبع اولمشدر

۱۳۲۶

رضی اللہ عنہ

حضر تہذیب

علاقی

امتك تهذيب اخلاقته وافكار عاليه سنه خادمدر

محرری :

حلمی زاده ابراهیم رفعت

در سعادت

باب عالی جاده سنده — ۳۳ نومرولی مطبعه ده طبع اول خشتبر

۱۳۲۶

- خلفای اسلام آره سنده بویله عادل ذات پک نادر بولنور.
هیچ بر مکتب کورمدی و بر دارالعلمین نشئت ایتدی، اویله
ایکن انظار امتده کوستردیکی معاملات بیطرفانه جداشایان تقدیردر.
زمانندهکی مساوات و عدالت (قوردله قویون برابر یورور)
ضرب مثل ترکیسنه ماصدق اولدی م

بو کون کره ارضه اک زیاده حریت پرور حکومت
انکلتربی کوستره بیلورز. اوراده بیله زادگان صنفی لوردلر
قره سی نامیله حقوقاً دکلسه بیله ثروتاً و اعتباراً هیچ اولزسه
بر امتیاز واردر.

اسلامیت بیگ اوچیوز بو قدر سنه مقدم (فلا انساب لکم)
آیت کریمه سیله زادگان صنفی تملندن قالدیرمش، نه پادشاهه
نه شریفه نه ده شوکا بوکا فضله بر امتیاز ویرمامشدر شریعت
اسلامده غیر مسئول بر شخص یوقدر. بویه سی اولدی،
اولدی ده حضرت علی (رضی الله عنه) کی بر خلیفه یی بر
موسوی ایله ینه کندی حاکمی تحت محاکمه یه آلدی و مشارالیهک
علینه حکم ویردی.

عجبا اورویاده، شوراده بوراده هانکی بر حکمدار؛ عادی
بر شخص ایچون تحت محاکمه یه آلمش وحقننده عادلانه معامله
اجرا قلمش.

بو کون قوانین حقوق دول میداننده در. مدنیتدن بحث

ايدن انسانيتدن دم اوران دولتر، مؤتمرله مرخص كونديرلر،
مذاكره ايدرلر معاهدهلر عقد اولتور. يويله ايكن يته كندى
امضالرينى اياقلا آلتنه آلورلر ودرحال (الحكم للغالب) دستور
طبيعيسى اورتته سورولور اسلاميت بوكا جواز ويرمز. حتى
غالب كلنديكى وقت خصمك ضعفندن بالاستفاده غدارانه معاهده
عقديني منع ايدر .

جناب عمر (رضى الله عنه) دخی بو مسلك عدلى رهبر
بيلمش ايدى بيوك وكوچك فقير وزنكيڭن اضعيف وقوى
عمنده مساوى ايدى . حتى برزنا مادهسندن طولاي كندى
ثمره حياتى اوغلنه حد شرعىي بالذات اجرا ايلدى حكم
شريعت يرينى بولسون ديه . اون دكنكده تولوسنه اوردى .
تسليم روح ائناسنده (آمان باباجم مرحمت ايت) كچي سوزلرله
مخدومى پدريڭك دائره شفقتنه التجا ايلدى حضرت عمر جكر
پارهسنة قارشو (اوغلم بن سكا حكم شريعتى اجرا ايدر سه
جناب حق بكا وهمده سكا مرحمت ايدر) بيوردى . بو وقعته
مائل ديكر اوغلنه اسكندريه واليسى طرفندن كندى خانهسنده
شرب خمر مادهسندن طولاي حد شرعى اجرا اولندى بونى
ايشيدن حضرت عمر واليه يازدينى بر مکتوبده (بنم اوغلمه
سائر اهالى كچي نچون حكومتده حد شرعىي اجرا ايتدك كندى
خانهكه كوتوردك . بو بر فضله ايتتازدر) سوزلرينى يازهرق
والى بي تحت محاكمه به الدى .

والی اہالی سائرہ دخی کندی قوناغندہ حد
شرعی اجرا اولندیغنی بالاثبات تبریہ ذمت ایدہ بیلدی بوندن
مستبان اولیور کہ اسلامیت قیلجیله دکل عدل وحقانیتله بر
زمین متین بولدی.

واقعا فکر مشورتی محو ایتک ، و حکمدارلرک نفوذلرینی
فوق العاده ایلو و کوتورمک ایچون امویلر ، عباسیلر چوق
چالشدیلر . چالشدیلرده مسلمانلر عصرلرجه محکم باغلامش
اولان اوزنجیر استبداددن حالا زور ایله صیریله بیلورلر .

(لا رهبانية فی الاسلام) کلام حکیمانہ سیله یوزلرجه سنه
مقدم اسلامیتدن قالدیریلان و مانع ترقی اولان تعصب جاهلانہ یی
محافظه ایتک او یولده بر چوق انسانلری صویق ایچون
مساعیء فوق العاده صرف ایدنلرده اولدی .

فقط علمای کرام حضراتی معالیء اسلامیہ یی افراد بشره
آکلامقده قصور ایتدکلرندن او کی مظالمک حکمی قالمیدی .

جناب عمر منفعت شخصیہ دینیلان احوالک بیلہ یانسه
اوغرامدی مصره ، شامه بر چوق بیوک ممالکک حاکم بر خلیفہ
دیشان ایکن اوستنه بر قاچ محلندن یمالی خرقره کیر . کونده
انجق حوصله قناعتنی کچندیره جک قدر بر ایکی درهم نفقه
آلوردی . محل اقامتی بر قات خانه ، یتیمی خرما لیفیله
طولدریش دزی بونلردن عبارتدی سرای بشیوز دانه آشجی

ایکیور جاریہ سرمہ ملی ایسہ مثللو اردولرجہ فقرانی بسلمکہ کافی ذواتدندن بری ایدی .

حریت پرور ومتواضع ایدی . ہر ایشنی مشورتہ کورور ایدی شخصہ دائر تجاوزاتندن طولای کیمسہدن انتقام آلامشدر حتی بر کون سوقاقدن کیوردی قادینک بری اوغلنہ خطاباً (اوغلم اورادن صاروش خلیفہ کلیور) دیدی بو سوزی ایشیدن دیگر قادین (آا بو آدم دون عمر ایدی شمدی خلیفہ می اولدی) دیبہ تعریضاتده بولندی . جناب عمر بونی ایشیتدی اصلاً اثر غضب کوسترمدی باشنی چویردیده قادینہ خطاباً (تشکر ایدرم بنم اسکی حالمی خاطرہ کتیردیگر) بیوردیلر اویله (آا شو آدمی نفی ایدک) دیدی .

سرمسی کلدکده حتی تسلیم ایدر . شریعت مطہرہ یہ ویامش اولدینی قوانینہ رعایتدن ایریلز ایدی .

بر کیجہ مدینہ منورہ نیک سوقاقلرنده اہالینک سلامتی ایچون کر بیوردی . خانہ نیک بریسنده بر کورولتی ایشیتدی . کیزلیجہ طامہ چیقدی برده نہ کورسون . خانہ صاحبی زوجہ سنی آلمش شراب ایچورلر . جناب عمر بلند آواز ایله باغیردی . صاحب خانہ سسندن حضرت عمرک اولدینغی آکلادی ہیسیچ اثر تلاش کوسترمدی دیدیکہ (یا عمر بن بر کنہہ ایشلم سن بر قاچ خطادہ بولندک جناب حق قرآن کریمده خانہ لریک

قیولرندن کیریگز واستیمدان ایدیگز بیوردی ایکنجیسی نامحرم
اولان زوجهمی کوردک .

(حضرت عمر صاحب خانەنک بو افادهسنی تصدیق ایلدی
خطا ایتدیکنی آکلادیده درحال استغفار ایلدی .

زماننده (عمر وابن العاص) اسکندریه والیسی ایدی
بر جامع شریف توسیع ایتک ایچون قومشوسی بولنان بر
موسوینک خانەسنی پارهسنی ویره رک جامعه قلب ایلدی .
موسوی پنه راضی اولدی . نهایت زوجەسنک توصیهسی
اوزره حضرت عمره شکایت ایچون مدینه منورهیه کیتدی .
حضرت عمری سائر پادشاهلر کی سرایلرده بیوک قوناقلرده
اوطورر ظن ایلیوردی . آرادی اوتیه به بری به باقیندی .
آلایشه سلطنته دائر بر سرای وبر کاشانه کورهمدی .
مشدرالهی صورتی . خرماقلره طوغری کیتدیکنی خبر
ویردیلر . موسوی محل مذکوره کیتدی . ائوابی اسکی بر
ذاتک بر آغاجک کولکەسنده یاندیغنی کوردی . آباغیله ایتەرک
(باقسکا ! خلیفه زدهدر) دیدی .

جناب عمر باشنی چویردکده بر موسوینک طوردیغنی
کوردی (نه ایستیورسک خلیفه عمر بنم) بیوردیلر . موسوی
ایتدیکی بو معاملدن قورقدی یره دوشدی وعفو دیلهدی .
ویدیکه بن اسکندریه دن کادم والیمز خانهمی ضبط وجامعه
قلب ایلدی کرچه پارهسنی ویردی اما بن ینه راضی دکلم (جناب

عمر بر کھیک پارچہ سی اوزرینہ شو سوزلری یازدی عمر و ابن
العاصہ : سندن شکر یوقدر شاکی چوقدر . خصمی خشنود
ایت یاخود بورایہ کل . (عمر ابن الخطاب)

موسوی کھیکی آلدی واسکندریہ یہ متوجہاً حرکت ایلدی
خانہ سنہ واصل ازلدقده زوجہ سی نہ یاندک دیہہ صورتی .
موسوی جواباً (آدم سندنہ اثوابی اسکی بر آدم مدینہ دہ
خرمالقار آرسندنہ یاتسور ایدی حاملی افادہ ایلدم بر کھیک
اوزرینہ بر شیئر یازدی بیہودہ یرہ یورلدم) دیدی زوجہ سی
جواباً (جام سن کیت بر دفعہ والی یہ کوستر عدالت ، عرفان ،
کلمات اثوابہ دکلدن . سن ازیہ آشمشسک یکی اثوابلر
صرمہلر انسانلری آلداتق ایچوندر . او کوردیکک قوناقلر
سرایلر تکمیل فقرا پارہ سیلہ یاپیلور . هایدی طورمہ کیت
دیدی .

موسوی عمر و ابن العاصک دائرہ سنہ داخل اولدی . او
ائصالر دہ مشار الیہ امرای طو پلامش مذاکرہ ایدیوردی .
وکندیسی دخی مزین بر کرسی اوزرنده او طورمشدی . موسوی
کھیکی عمر و ابن العاصہ و یردی . مشار الیہ او قودی وقور قوسندن
یرہ ایندی و عفو طلب ایلہ خانہ سی اعادہ ایلدی . ایشتہ بونلر
معانی اسلامیہ یہ برر نمونہ در .

شوراسنیدہ بیان ایدہ لمنکہ اسلامیت اساساً کندی منافعی
یوروتک ایچون ہیسیج بروقت غدارانہ معاملہ بی امر ایتمامشدن .

معلومدر که دولتله برر تاجره بکزر شو عصر مدنیتده بیله امور سیاسیهلری و منفعلری یوروتمک ایچون ملیونلرجه انسانلر قیرلسه سیاسیات بویه ایجاب ایتدی دیوب کچرلر . هیسج بر دولت منفعتی اولمازسه قومشوسی و همجنسی اولان بر قومی دوچار اولدینی بیه دن قور تارمق ایچون مداخله ایتمز و باشنی چو یروب باقر باقرده استفاده بیه بیله قالدیشور ینه مدنیتدن بحث اولنور . ایشه ایرانلیلرک احوالی کوزیمزک اوکنده طور بیور . هانکیسی دست معاوتنی اوزاتدی . دهان اعتراضی آچانلره (قسمتکمز بویه ایمش) جوانی ویزیلیر . عییا قسمتی آز اولان بر فقیر آروبا حکمدارلرندن برینک اوغلی طوغایدی ینه قسمتی آزمی اوله جقدی ؟ طوغمه دن اول او بیچاره نه پایدی ؟ کناهی قباحتی نه ایدی ؟ بر قباحتی واریسه اوده ضعیف بولمسیدر .

ایشته جناب عمر اک سطوتلی زماننده بیله کندیسنی ضعیف و متواضع کوستر ایدی . عسا کر مسلمین قدس شریفی محاصره ایتدیکی وقت قدس اهالیسی امیر المؤمنین کلینجه تسلیم اولیه جقلرینی سوبدیلیر . کیفیت مشارالیه عرض اولندی . موافقت بیوردیلیر . یوله چیقدفلری وقت کوله سیله ده وده یه نوبت ایله بیزلر ایدی . قدسه داخل اولور ایکن ده وده بینمک نوبتی کوله یه کلدی . کوله سی راکیا شهره داخل اولدیلر . اهالی

کوله بی حضرت عمر ظن ایتدیلر ایسه ده سوکره دن ایش
آکلاشیلدی .

فدس فتح اولندی . اسلام صوک درجه سطوت و قوته
مالک ایدی . اویله حضرت عمر هیج کیمسه نك مشربنه ،
مسلیکنه ، عادتنه مداخله ایتدی اهالی به بول بول امتیازات
ویردی ، هیج بر فرد بر کونا جبر کورمدی .

ایشته بویله بر نمونه حریت و تمثال عدل اولان ذات
شریفک اجرات احرارانه و معاملات عادلانه سی بر طاقم مفسد
و منفعتپرست آدملرک ایشلرینه کلدی کلدی ده نهایت او وجود
الموجودک اوافق بر بهانه ایله شهادتیه سبب اولدیلر . شوایله که :
(مغیره بن شعبه) نامنده بر دمک (ابولؤلؤ) اسمنده اولان
نصرانی کوله سی بر کون سوقاقده حضرت عمره تصادف ایلدی
دیدیکه یا امیر المؤمنین مغیره به کونده ایکی درهم خراج ویرسیورم
بو چوقدر . حضرت عمر (صنعتک نه . در) دیه سؤال ایلدی .
ابولؤلؤ (صنعتم دولکرلک ، نقاشلق ، دمیرجیلکدر) دیدی .
مشار الیه مرقومه جواباً (صنعتک متعدد در بو قدر خراج
چوق دکلدر . هم سن یل دکرمنی یا پیورمشسک بکا بر یل
دکرمنی یاپده پاره سنی ویره می) بیوردیلر .

ابولؤلؤ — سکا بر دکرمن یپایمکه آسیاب فلک . دوندکجه
حوادثی شرقدن غربه قدر دیلارده داستان اولسون دیدی .
خلیفه حضرتلری — شوکوله بکا سوء قصد ایتک ایستیور

بیوردیلر . بو سوزی ایشیا نلر (یا امیر المؤمنین ایستر ایسه کز
بو کوله بی قتل ایده لم) دیدیلر .

جناب عمر (بر آدم بر جنایت ایشلمه دن قصاص اولنه ماز
مخالف شرعدر) بیوردیلر .

اوچ کون سوکره خلیفه اکرم حضرتلری صباح نمازینی
قیلمق ایچون مسجد شریفه کیتدی جماعت مسلمه امامتله نماز
قیلدیرر ایکن ابو لؤلؤ نام خیت ایکی باشلی بر خنجرله هجوم
و مشار الیه حضرتلرینی آلتی یرندن جرح ایلدی . ک شدید
جرحه کوبکی آتنده ایدی . ابو لؤلؤ بر قاچ کشی ده یاره لدی .
حضرت عمر یره دوشدی و جماعته نماز قیلدیرلمسنی (عبدالرحمن
بن عوف) حضرتلرینه امر بیوردیلر . و خلافتک اتخانی ایچون
شورایه کیفیت حواله ایلدی . محدودملری (عبده) کیفیت
بالتحقیق قاتل ابو لؤلؤ و شریک جنایتی (جفینه وهر مزان)
نام ملعونلری بولوب اوچینده اعدام ایلدی . قبل الثبوت
اعداملرینه تصدی ایتسندن طولای حضرت علی و بعض اصحاب
کرام عبداللهک قصاصاً اعدام اولمسنی طلب ایلدیلر . فقط عمر
و ابن العاص دونکی کون باباسی مقتول اولدی بو کونده اوغلانی می
اولدیره لم دیه مخالفت کوستردی .

ابو لؤلؤ دن ماعداسنک وارنلری دبتله ارضا ایلدی .
جناب عمر حین رفاتنده قرب پیغمبری یه دفن اولمسنی وصیت
بیوردی .

لاحقہ

حقى بونك ايجون اوغلى عبد اللهى حضرت عايشه يه
كونردى (كيت سؤال ايت حضرت رسول اكرم و ابو بكر
الصدىق ايله برابر دفن اولمقلم ايجون بكا برير ويرمى)
بيورديلر قاتلنك نصرانى ابو لؤلؤ اولديغنى خبر ويردكلرنده
الحمد لله كه موتم جناب حقه سجده واحده ايتمش اولان بر
كىمه نك يديه اولدى . بيورديلر .

بعده مخدوم مكرملرى عبد اللهه خطاباً (يا عبدالله اكر
سن بر ايشده اختلافاته اوغراسنهك اكثريت طرفنده بولوك
اهالى يه اذن وير هر كيم ديلسه يانمه كيرسون) بيوردى .
مهاجرين وانصار حضور عاليه سنده داخل اولوب سلام
ويرديلر تكرار عبد اللهه خطاباً (عبدالله باشمى يا صديقدن
قالدير طوپراق اوستنه قوى رجا اولنور كه ارحم الراحمين بكا
باقوبده مرحمت ايده) سوزلرني سويلشدر .

بنى الحارث بن كعب قبيله سندن جناب اولنان بر طيب
خليفه حضرت لر بنه خرما پكمزى وضو كره سود ايجيردى
ايكىسى ده تغير ايتمكيزين خروج ايتدى . بونك اوزرينه طيب
(يا رسول المؤمنين عهد يكي ادا ايله) ديهرك اميد سزلىكتى اظهار
ايلدى بنده سر مباركلرى مخدوم مكرملرى عبد الله حضرتلر
ينك قوجاغنده اولدينى حالده :

ظلموم لنفسی غیر انی مسلم
اصلی الصلواة کلها واحسوم

بیستی سویلیوب ذکر الله وکلین شهادتی ادادن فارغ اوله دن
مجر وحتیک بازار کونی ارتحال بیوردیلر . سن عالیری آلمش
اویچ ومدت خلافتلری اون بحق سنه در .
صفت شریفلری اوزون بویلی متناسب الاعضا . بکزی
قرمزیه مائل بیاض لویه شریفه لری آق ایدی . باشنده صالح
یوق ایدی .

زمان عدالت نشانلرنده آسایش عمومیه بدرجه به وارمشدیکه
اک ضعیف مسکین بر آدم اک شریف اک قوتلی واک زنگین
بر ذاتن ادعای حقوق ایتسه بر وجه شرعی تامیله استیفا
ایده چکنه امین ایدی . حتی مصر والیسی عمر وابن العاصک
اوغلی بر موسوی بی دوکش ایدی . مضروب بارگاه خلافته
عرض شکایت ایلدی . حضرت عمر ایکسینده محاکمه ایتدی
بعد الثبوت ضارب حقتده حکم ایتدیکی جزایی کندی
حضورنده مضروبک الیه اجرا ایتدی .

اجراآت عادلانه لرنده هیچ بر کیمسه نک لومنه باقاز ایدی
ذکا فطانت اصابت رأی مثللو محاسن اخلاق ایله متصف ایدیلر .
زمان خلافتلرنده اتخاذا بیوزمش اولدقلری مسلک عالیده
کندیسی سیق ایدن اولمامشدر .

مدینه منوره ده قحط ظهور ایلدی . اورته بق کسب وسعت
ایدنجه یه قدر زیتون یاغندن بشقه طعام اکل ایتدی . بر کون
بر محله معتادندن کچ کلدی سینی صور دیلر (بر کوملکم وار
ایدی بیقادمده قوروسن دیه بکلوردم) جوانی ویردی .
زوجه محترمه لری بر کون کوملکنده اون درت یامه کورمش
اولدیغنی موثوقاً یازیورلر .

(اگر جناب حق سؤال ایتیه جکنی بیلمش اولسهم آنی
کباب ایدوب یر ایدم) دیرلردی .
معصیتی تأخیر ایتیبو ب اجرا ایدن مجرمله جزاییده تأخیر
ایتهملیدر .

نفسکزی حساب ایتهدن اول حساب ایدیکیز . کندیکیزی
وزن ایتهدن مقدم وزن ایدیکیز اقوال حکیمانہ سنی ورد زبان
ایدرلردی .

شامدن بر موسوی جلب ایدرک اصحاب کرامدن بعضرینه
درس تعلیم ایتدیردکلری روایت اولنیور .

بر سنه بیت شریفی زیارت ایچون یمن طرفلرندن ملوک
اسلامدن بر ذات مکة مکرمه یه کلشدی بیت شریفی طواف
ایدینیوردی . اتکنه فقیر بر اعرابی کورمه دن باصدی . ملوکن
اولان ذات اعرابی یه بر طوقات اوردی : بیچاره درحال حضرت
عمرک حضورنده اقامه دعوی ایلدی . مشار الیه ضارب جلب
و حقتده عین معامله اجرا سنی امر ایلدی ضارب حضرت عمره

خطاباً (بویله بر فقیر اعرابی ایچون بکا طوقات اور دیر نیورسکنز
سزده بیوکره اعتبار یوقیدر) دیدی . جناب عمر (بزم
شریعتمزده پادشاه ایله بر حالک حقوقی بر در) بیوردیلر .
یکرمی بش باشنده برینی بصره یه والی تعیین ایلدی .
اعتراض ایدنلره : (کالات سن ایله دکدر، کنج آدم فعال اولور)
جوابی ویردیلر .

و فاتندن مقدم حضورینه (کعب) حضرتلری کیرمشدی
جناب عمر مشار الیه خطاباً شو قطعہ بی سویلشدر .

ووا عینی کعب ثلاثاً اعدھا

ولاشک ان القول ما قاله کعب

و مانی حذار الموت انی لمیت

و لکن حذار الذئب یتبعه ذئب

مألی :

کعب بکا اوچ شیء وند ایلدی شبهه سر حق آنک سوزنده
در بن موتدن حذر ایتم ذاتاً میتم؛ قورقه جق بر شیء وار ایسه
اوده بر قورد در که کنبدیسنه قوروق یعنی هوادار لر تابع
اولور . یعنی بر طاقم ظالم لر ظهور ایدر آنلره بر چوق آدم لر
اویار بشریته و یا خود ملته فنالق ایدر لر دیمک ایستیور لر .

